

К.І.Шевчук,

доцент,

ORCID: 0000-0002-6191-2666

С.В. Павлій,

аспірантка,

ORCID: 0000-0002-2425-9426

Київський національний університет будівництва і архітектури

ЕКОНОМІЧНА ДОВІРА ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Визначено, що серед чинників, що можуть стати базою для подальшого зростання на довгостроковій основі, слід виділити економічну довіру яку можна розглядати результат добровільної діяльності компаній, спрямованої на дотримання високих соціальних, економічних, екологічних стандартів діяльності на основі створення взаємовигідних відносин між бізнесом, суспільством та державою з метою забезпечення взаємної вигоди у вигляді пропорційного економічного зростання та забезпечення потреб суспільства. Здійснено дослідження позитивних і негативних наслідків упровадження концепції сприяння розвитку економічної довіри до бізнесу будівельними підприємствами, що працюють на ринку житлового будівництва України

Ключові слова: будівництво, економічна довіра, корпоративна соціальна відповідальність, будівельне підприємство.

Вступ. Потреба забезпечення економічної безпеки досить гостро постала перед підприємствами будівельної галузі з настанням світової фінансово-економічної кризи. Негативно вплинувши на функціонування багатьох галузей економіки, криза найбільше позначилась саме на діяльності будівельних підприємств.

Зменшення обсягів будівельних робіт протягом декількох останніх років закономірно загострило конкуренцію на будівельному ринку, негативно позначившись на рентабельності будівельної діяльності, фінансовій стійкості підприємств галузі. Досвід останніх часів показує, що далеко не всі підприємства готові до настання кризи. Навіть ті з них, що мають потенційний запас стійкості, не завжди використовують власні переваги із-за відсутності практики використання всього комплексу засобів та методів спрямованих на формування системи економічної безпеки підприємств у стратегічній перспективі. Причини цього досить широко досліджувались в економічній літературі.

Аналіз публікацій. Вирішені завдань з оцінки, прогнозування, управління економічною безпекою будівельних підприємств присвячені праці зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як Ареф'єва О.В., Барканов А.С., Верхоглядова Н.І., Молодід О.О., Рижаківа Г.М., Федосова О.В., Федоренко В.Г.

Серед робіт, що присвячені окремим питанням функціонування будівельних

підприємств та забезпечення їх стійкого розвитку, можна виділити праці Ізмайлової К.В., Міхельса В.О., Гойка А.Ф., Лагутіна Г.В., Нікогосян Н.І., Сорокіної Л.В., Ушацького С.А.

Аналіз даних праць дозволив зробити висновок, що проблема досягнення достатнього рівня економічної безпеки будівельного підприємства, пошук можливостей забезпечення виживання та зростання у довгостроковій перспективі повинні мати основу, що забезпечується не тільки достатнім рівнем економічної стійкості окремих функціональних підсистем підприємства, але й додатковими стратегічними заходами.

Постановка завдання.Завданням дослідження є виявлення можливих наслідків впровадження концепції економічної довіри в діяльність будівельного підприємства.

Основна частина.Серед чинників, що можуть стати базою для подальшого зростання на довгостроковій основі, слід виділити економічну довіру яку можна розглядати результат добровільної діяльності компаній, спрямованої на дотримання високих соціальних, економічних, екологічних стандартів діяльності на основі створення взазовигідних відносин між бізнесом, суспільством та державою з метою забезпечення взаємної вигоди у вигляді пропорційного економічного зростання та забезпечення потреб суспільства.

Проте розробка відповідного інструментарію, нових підходів та методик оцінки впливу даного чинника на економічну безпеку будівельних підприємств ускладнюється різноманітністю наукових підходів до самого поняття «економічна довіра», аналіз яких дозволить виділити головні складові, що мають вплив на економічну безпеку будівельних підприємств.

Так, Волосковець Н.Ю. вважає [3]: «економічна довіра є результатом результативного ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, до споживачів, працівників, партнерів; активна соціальна позиція компанії, що полягає в гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі із суспільством, участі у вирішенні найгостріших соціальних проблем.»

Ф. Котлер дає визначення соціальній відповідальності, як «зобов'язання покращити добробут спільноти через довільну ділову практику та вкладання корпоративних ресурсів. І зазначає, що вона є основою довіри спільноти до бізнесу [5, с. 26].

П. Друкер висунув ідею сумісництва прибутковості та відповідальності, тобто дотримання принципів відповідальності надає бізнесу довіру [4, с. 15].

Основними **цілями** впровадження системи забезпечення економічної довіри підприємства виступає [1, с. 37]:

- забезпечення ведення бізнесу у відповідності із цілями сталого розвитку, насамперед, щодо використання природних ресурсів й недопущення завдання шкоди навколишньому середовищу;
- ведення підприємницької діяльності у відповідності із принципами «чесної гри» («fair trade»);

- реалізація принципів соціального партнерства у взаємовідносинах із ключовими групами стейкхолдерів – персоналом, споживачами, суспільством;
- нагромадження людського й соціального капіталу.

Для успішного виживання і функціонування будівельного підприємства, підвищення якості і конкурентоспроможності його продукції, треба вміти передбачати перешкоди, з якими воно може зіткнутися у майбутньому, і нові можливості, які можуть відкритися. Одним з основних інструментів стратегічного управління, що оцінюють в комплексі внутрішні і зовнішні чинники, які впливають на розвиток компанії є SWOT-аналіз.

Методологія SWOT-аналізу передбачає виявлення можливостей (Opportunities) і загроз (Threats) зовнішнього середовища, сильних (Strength) та слабких сторін (Weakness) внутрішнього середовища, встановлення зв'язків між ними на основі побудови матриці, виявлення стратегічних проблем і альтернатив розвитку. Проведення такого аналізу дозволяє розглянути всі можливі парні комбінації між загрозами, можливостями, сильними та слабкими сторонами, встановлені зв'язки будуть використані для формулювання стратегії організації.

Метою дослідження є аналіз позитивних і негативних наслідків упровадження концепції сприяння розвитку економічної довіри до бізнесбудівельними підприємствами, що працюють на ринку житлового будівництва України. (табл. 1.)

За результатами проведеного аналізу можна побачити значну кількість недоліків стану економічної довіри (ЕД) будівельними підприємствами в Україні, поряд з цим її можливості та переваги є досить значними, що потребує більш детального аналізу впливу цього фактору на ефективність діяльності будівельних підприємств.

Форми, складові та інструменти забезпечення економічної довірливже не раз досліджувалась у вітчизняній та закордонній практиці в економічному та юридичному аспектах. Можна впевнено стверджувати, що забезпечення економічної довіри до власного бізнесу на сьогодні є невідомою складовою діяльності будівельних підприємств. Серед успішних практик є досвід таких провідних будівельних компаній, як Київміськбуд, ТММ, Альтіс-холдинг. Найактивнішими у цій сфері є, насамперед, представництва іноземних компаній, які переносять на український ринок сучасні світові практики, принципи і стандарти, а також великі українські підприємства, що прагнуть покращувати власні конкурентні позиції.

Висновки. На шляху поширення принципів формування економічної довіри до будівельних підприємств існує низка перешкод, що ускладнюють та сповільнюють цей процес. Для України властива обмежена співпраця будівельних підприємств з місцевими громадами, що досить часто виливається у гучні конфлікти між мешканцями багатопверхових будівель та забудовниками. Наразі у суспільстві є недостатній рівень довіри до будівельних компаній громадського сектору.

Українські забудовники, з одного боку, роблять спроби розробки конкретних підходів до соціальної відповідальності, впровадження міжнародних принципів прозорості бізнесу, екологічної безпеки, трудових відносин і підтримки суспільства. З іншого боку, вони вимушені здійснювати діяльність в умовах кризового стану

економіки і соціальної сфери, що ускладнює їх діяльність та зменшує економічну безпеку. Проте найближчим часом метою для будівельних підприємств, що хочуть досягти довгострокового успіху на ринку, має стати необхідність використання принципів економічної довіри до бізнесу як важливого й ефективного інструмента управління.

Таблиця 1.

SWOT-аналіз впровадження концепції корпоративної соціальної відповідальності будівельними підприємствами України

Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> ● Підтримка бізнесом місцевих громад; ● Потенційні іміджеві вигоди; ● мотивація серед основних зацікавлених сторін; ● розвиток зв'язків між бізнесом та громадським суспільством. ● Підтримка процесів соціалізації бізнесу з боку міжнародних організацій. ● ефективне ведення бізнесу на базі соціальної відповідальності. 	<ul style="list-style-type: none"> ● нестійке бізнес середовище; ● відсутність соціально відповідального інвестування; ● низький рівень дотримання прав споживачів, відсутність їх активності; ● слабе корпоративне управління; ● корупція; ● відсутність досвіду з організації ЕД і недостатня кількість спеціалістів. ● нерозуміння концепції ЕД; ● закритість українських компаній для широкої громадськості.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> ● з потенціал стратегічного підходу до ЕД для бізнесу; ● важливість ЕД в ЄС та у глобальному контексті; ● можливості фінансування для ЕД, передбачені ЄС; ● поширення систем управління якістю організації виробництва. ● потенціал для створення конкурентних переваг для бізнесу ● активна участь підприємств у вирішенні проблем громади. ● розвиток інновацій у соціальній сфері. 	<ul style="list-style-type: none"> ● відсутність нормативної бази; ● слабе виконання існуючих норм, що регулюють ЕД; ● відставання від інших країн-кандидатів на вступ та країн-членів ЄС; ● недостатня державна підтримка та зобов'язань. ● складнощі з фінансовим та економічним забезпеченням проєктів і програм з ЕД. ● несформування у свідомості громадян активної позиції щодо участі у впровадженні соціальної відповідальності на засадах соціального партнерства.

Має бути проведений аналіз з метою визначення, яким чином принципи економічної довіри втілюються у практику українськими будівельними компаніями, та як це впливає на їх подальший розвиток та економічну безпеку. Доцільним буде провести опитування персоналу будівельних підприємств з метою визначення як менеджери оцінюють стимули та найбільші перешкоди при впровадженні програм економічної довіри, перспективи її розвитку в будівельному секторі України.

Отже українські будівельні компанії, що мають бажання розвиватися, досягати конкурентних переваг, інтегруватися у європейський діловий простір, мають цілеспрямовано просувати свої стратегії у відповідь на різноманітні ризики соціального та економічного плану та виклики глобальних економічних криз.

Список літератури:

1. Алексеева А. Мы и они: вся правда о социальной ответственности / А. Алексеева, И. Пепкина // Компаньон. – №9 (577). – 2008. – С.26–56.
2. Вахович І.В.Забезпечення економічної стійкості малих будівельних підприємств - основа їх економічної безпеки// І.В. Вахович, О.О. Молодід / Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. Збірн. наук. праць. Київ – 2013. Випуск 30. – С. 249-255
3. Волосковець Н.Ю. Корпоративна соціальна відповідальність підприємств як основ інноваційного розвитку сучасної економіки / Н.Ю. Волосковець // Вісник КНТУ. Економічні науки. – 2010. – №.17. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/20.pdf
4. Соціальна відповідальність бізнесу, розуміння та впровадження: Публікація ООН в Україні. – К.: 2005. – 78 с.
5. Котлер Ф.Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / Котлер Ф., Лі Н. ; Пер. з англ. С. Яринич. – К. : Стандарт, 2005. – 302 с.
6. Молодід О.О. Антикризове управління будівельним підприємством як елемент його економічної безпеки// О.О. Молодід /Вісник Черкаського університету. Серія економічні науки. – 2014. № 39 (332). – С. 73-76
7. Соціальна відповідальність бізнесу, розуміння та впровадження: Публікація ООН в Україні. – К.: 2005. – 78 с.
8. Беленкова О.Ю. Тенденції розвитку будівельної галузі як чинники формування стратегічної конкурентоспроможності будівельних підприємств// О.Ю. Беленкова/ Будівельне виробництво. Міжвідомчий науково-технічний збірник – 2014. - Вип. 57.- С.24 - 30.

References:

9. Alekseeva A. My u ony: vsia pravda o sotsyal'noj otvetstvennosti / A. Alekseeva, Y. Pepkina // Kompan'on. – №9 (577). – 2008. – S.26–56.
10. Vakhovych I.V.Zabezpechennia ekonomichnoi stijkosti malykh budivel'nykh pidpriemstv - osnova ikh ekonomichnoi bezpeky// I.V. Vakhovych, O.O. Molodid / Shliakhy pidvyschennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn. Zbirn. nauk. prats'. Kyiv – 2013. Vypusk 30. – S. 249-255
11. Voloskovets' N.Yu. Korporatyvna sotsial'na vidpovidal'nist' pidpriemstv iak osnov innovatsijnoho rozvytku suchasnoi ekonomiky / N.Yu. Voloskovets' // Visnyk KNTU. Ekonomichni nauky. – 2010. – №.17. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/20.pdf

12. Sotsial'na vidpovidal'nist' biznesu, rozuminnia ta vprovadzhenia: Publikatsiia OON v Ukraini. – K.: 2005. – 78 p.

13. Kotler, F. Yak zrobyty iakomoha bil'she dobra dlia vashoi kompanii ta suspil'stva / Kotler F., Li N. ; Per. z anhl. S. Yarynych. – K. : Standart, 2005. – 302 p.

14. Molodid, O.O. Antykrizove upravlinnia budivel'nym pidpriemstvom iak element joho ekonomichnoi bezpeky //Visnyk Cherkas'koho universytetu. Seriia ekonomichni nauky. – 2014. № 39 (332). – p. 73-76.

15. Sotsial'na vidpovidal'nist' biznesu, rozuminnia ta vprovadzhenia: Publikatsiia OON v Ukraini. – K.: 2005. – 78 p.

16. Bielienkova O.Yu. Tendentsii rozvytku budivel'noi haluzi iak chynnyky formuvannia stratehichnoi konkurentospromozhnosti budivel'nykh pidpriemstv//Budevne vyrobnytstvo. Mizhvidomchyj naukovo-tekhnichnyj zbirnyk – 2014. - Vyp. 57.- p.24 - 30.

К.И.Шевчук, С.В. Павлій,

Экономическое доверие как предпосылка обеспечения экономической безопасности строительного предприятия

Проведено исследование положительных и отрицательных последствий внедрения концепции содействия развитию экономического доверия к бизнесу строительными предприятиями, работающими на рынке жилищного строительства Украины

Ключевые слова: строительство, экономическая доверие, корпоративная социальная ответственность, строительное предприятие.

К.І. Shevchuk, S.V. Pavly

Economic trust as a preliminary provision for economic safety of construction enterprises

It has been determined that the problem of achieving a sufficient level of economic safety of a construction company, finding possibilities for survival and growth in the long run should have a basis that is ensured not only by the sufficient level of economic stability of individual functional subsystems of the enterprise but also by additional strategic measures. Among the factors that could be the basis for further growth on a long-term basis, one should distinguish economic confidence which can be considered as the result of voluntary activity of companies aimed at adherence to high social, economic, environmental standards of activity, based on the establishment of mutually beneficial relations between business, society and the state with a view to ensuring mutual benefit in the form of proportional economic growth and meeting the needs of society. The research has been carried out on the positive and negative consequences of the implementation of the concept of promoting economic confidence in business by construction companies operating in the housing market of Ukraine

Key words: building, economic trust, corporate social responsibility, building company.